

til de ledige Pladser“. Saaledes vidner Bestyrerne for Københavns, Frederiksberg og Gentofte Kommuner private højere Skoler; hvad enten de hører under Ringen eller staar alene, og de udtaler følgende: „Det turde være ukendt i alle Kulturstaters Skolehistorie, at den højere Undervisning i en Hovedstad i saa ringe Grad har interesseret de offentlige Myndigheder, at Skolerne maatte gennemleve Kampaar som de nys svundne, og at den økonomiske Spænding skulde bringes til et kritisk Punkt som det nuværende, førend man vilde skride til et grundigt Forsøg paa en virkelig Ordning“. Imod denne Udtalelse vil der neppe være noget at indvende, men disse Forhold opfordrer nu Lovgivningsmagten til at arbejde for at afhjælpe Elenigheden og skabe Forhold, som er forsvarelige overfor Befolkningen samtidig med, at de er fuldt ud økonomisk betryggende for Skolernes Lærerkorps. I den nævnte Skrivelse fra Skolebestyrerne hedder det videre: „Den Lære, man kan uddrage af de private Skolers Historie, er den ganske simple, at Hovedstadens højere Skole ikke kan overlades til det private Initiativ alene, at Skoledrift ikke er en Forretningsart, som kan betale sig, men en Samfundsopgave, som det tilkommer Stat og Kommune at løse. Det har sin Betydning, at der findes fri Skoler, saaledes som det saa ofte er blevet fremhævet her i Landet; men Grundstammen i en Storbys Skolevæsen kan den private Skole ikke være. Statsskolen skal være Stammen, paa den kan saa den frie Skole podes“.

Om denne Udtalelse er baade de, der holder paa den offentlige Skole; og de, der holder meget afgjort paa den private Skole, blevet enige, og efter min Mening kan der ikke indvendes noget imod den, saaledes som de kulturelle og sociale Forhold nu en Gang er. Selv om man er overbevist Friskolemand, vil man ikke kunne komme uden om en Udtalelse som denne, netop fordi de kulturelle og økonomiske Forhold er af den Art, at en Friskole som Grundstamme i hvert Fald ikke vil kunne findes her i København, og jeg tror heller ikke, der er Mulighed derfor for den højere Skoles Vedkommende ud over Landet. Mit Parti holder lige saa fast paa dette, at det private Initiativ maa bevares paa den højere Skoles Omraade som i det hele paa Aandslivets Omraade, som Socialdemokratiet holder paa sit Program; og det er disse to Anskuelser, som vil komme til at støde sammen ved Behandlingen af dette Lovforslag, hvori § 7

vil blive det springende Punkt. Men jeg haaber, at vi vil kunne finde en Løsning, som alle kan enes om, ved et Samarbejde i samme Forligelsens Aand som den, hvori Kommunalbestyrelsernes Repræsentanter har arbejdet.

Den egentlige Smaa børnsskole, altsaa Underskolen til 11—12 Aars Alderen, bliver jo ikke direkte berørt af dette Lovforslag. Det er denne Smaa børnsskole, som først og fremmest maa være Hjemmets Skole, og jeg vilde ønske, at de økonomiske og kulturelle Forhold var saaledes her i Landet, at Smaa børnsskolen kunde blive en fri Skole, en Hjemmets Skole. Men saaledes er de kulturelle og økonomiske Forhold ikke, ikke endnu da. Underskolen vil imidlertid blive ved at være lige saa fri, som den, har været hidtil her i Storkøbenhavn. Den bliver indirekte paavirket af Lovforslaget, for saa vidt som der kræves Optagelsesprøve for at gaa fra Underskolen over i de andre Skoler; men det finder ogsaa Sted for Tiden, saa der sker ikke nogen Ændring derved. Det, der her kan være Fare for, er, at Underskolen bliver skilt fra Mellemskolen, og hvad der er ovenover. I og for sig tror jeg dog ikke, dette er nødvendigt, idet der jo, som vi ved, til Statens Latinskoler adskillige Steder er knyttet en Underskole. Det vil ogsaa kunne ske her, hvis Forældrene ønsker det, og det ved jeg, at mange Forældre gør. Jeg ved ogsaa, at Forældre har udtalt Ønske om, at Underskolen ikke skal skilles fra de højere Klasser. Smaa børnsskolen bevarer altsaa samme Stilling som hidtil, men ingen af disse private Skoler har nogen Sinde været fri i den Koldske Betydning af Ordet Friskole og bliver det altsaa heller ikke herved. Ordet Friskole bruges i den danske Pædagogiks Historie gerne i Betydning af den „Kold“ske Skole, men det at være en Eksamensskole kan ikke forenes med den Koldske Friskole. Det vilde være ørkesløst at sammenblande disse forskellige Ting under denne Debat. Venstre fastholder ogsaa her bestemt det frie Initiativ for den højere Skole, altsaa, at de private Skoler maa have en Mulighed for at bestaa — hvor mange eller hvor faa, vil komme an paa Forholdenes Udvikling. Men vi vil ikke her sammenblande det Koldske Princip med Eksamensskolerne, mest vilde Kold selv protestere mod, at hans Skoletanke nogen Sinde skulde kunne forenes med en Eksamensskole, saaledes som den højere Skole har været og fremdeles vil blive. Den frie Skole i Betydning af